

L'educació artística a la Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca. Un camí cap a l'emancipació

Alejandro Ysasi

366. —Digues, foll, ¿què és aquest món? Respòs: —Presó dels amadors, seruidors de mon amat. —¿E qui ls met en presó? Respòs: —Consciència, amor, temor, renunciament e contrició, e companyia d'àvol gent; e és treball sens guardó, hon és puniment. Ramon Llull (1278)

RESUM

Aquest escrit explica el programa educatiu que ha dut a terme el Servei d'Educació i Activitats de la Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca, informa sobre el programa i hi reflexiona. Concretament, aquest programa es caracteritza per la diversitat dels projectes i del públic a qui va destinat. En destacam "Berenam amb Miró" i la producció de "La Persiana". El període que tractam abraça des de juny de 2019 a abril de 2021.

RESUMEN

Este escrito explica el programa educativo que ha llevado a cabo el Servicio de Educación y Actividades de la Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca y informa y reflexiona sobre este. Concretamente, el programa se caracteriza por la diversidad de proyectos desarrollados y el público al que va destinado. Destacamos los proyectos "Berenam amb Miró" y la producción de "La Persiana". El periodo que se trata abarca desde junio del año 2019 hasta abril del año 2021.

I. LA FUNDACIÓ PILAR I JOAN MIRÓ A MALLORCA

La Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca és una fundació cultural pública sense ànim de lucre. La seva creació va ser acordada, el 22 de març de 1979, per Joan Miró, Pilar Juncosa i l'Ajuntament de Palma.

Les seves finalitats fundacionals es regulen a l'article 5 dels Estatuts: "La Fundació té per objecte el foment i la difusió del coneixement artístic, facilitant la tasca creadora de futurs artistes, en íntima i constant col·laboració amb tots els sectors ciutadans, superant els esquemes museístics habituals amb una realitat cardinal, dinàmica, que expliqui vivencialment l'estètica de l'art contemporani".

Per aconseguir aquestes finalitats fundacionals, la Fundació ofereix els diferents programes amb projectes o activitats que el Patronat considera necessaris, fets de forma interna o en col·laboració amb altres entitats i institucions.

Per aconseguir aquestes finalitats fundacionals, la Fundació ofereix els diferents programes amb projectes o activitats que el Patronat considera necessaris, fets de forma interna o en col·laboració amb altres entitats i institucions.

El 19 de desembre de 1992, la Fundació va obrir les portes als ciutadans i va inaugurar el seu nou edifici, la seu i l'espai d'activitats diverses, amb els quals va consolidar la seva presència i acció a l'illa.

Va ser aquest moment el que va servir per iniciar el seu programa d'activitats. Un programa amb uns objectius clars: ser un fòrum obert a la reflexió, el debat i l'estudi més rigorós dels conceptes i els compromisos de l'art contemporani, així com un programa propici per a la creació, la defensa de l'esperit d'innovació i la sincera cerca. Valors estimats, i extraordinàriament protagonitzats, per Joan Miró.

La creació del departament educatiu va ser cabdal per a l'educació artística a Mallorca des de la seva posada en marxa. I, cada any, amb la difusió de la Beca Pilar Juncosa a un Projecte d'Educació Artística, la Fundació aferma aquesta missió oferint una veu i un projecte a desenvolupar al Territori Miró.

L'èxit es deu a un conjunt ben variat de professionals que hi han col·laborat des de l'inici, creant les bases del nostre programa educatiu. Aquest programa implementa la voluntat de directores i directores, caps de departament, tècniques d'educació i un gran conjunt d'auxiliars educatives, sense oblidar les companyes dels diferents departaments de la Fundació i tots els educadors i educadores en pràctiques o externs que hi han aportat, d'una forma o d'una altra, la seva manera de ser i d'entendre el conjunt polític que formam els ciutadans. No podem deixar d'agrair un element clau per a la Fundació Miró Mallorca: els usuaris i les usuàries que han participat en les propostes dels departaments enriquint-les, fins a arribar a un punt en què col·laboren o participen en la producció puntual d'aquest programa.

2. EL SERVEI D'EDUCACIÓ I ACTIVITATS

El nostre objectiu és promoure la creació i l'art contemporani, i que arribi a tots els sectors de públic. Ho feim a través dels Tallers d'Obra Gràfica, del programa dels Premis i Beques Pilar Juncosa i del programa educatiu i d'activitats, segons el desig dels nostres fundadors, Joan Miró i Pilar Juncosa.

L'equip humà és bàsic per suplir les necessitats inherents al Servei i anar millorant, any rere any, la xarxa creada. L'any 2015 vaig començar a fer feina a la Fundació. L'educació i els programes estaven, en gran part, externalitzats en aquell moment. Era un element greu que desprestigiava la institució; no perquè les educadores no fessin molt bé les seves tasques, que les hi feien, sinó pel fet de no tenir un equip propi que dugués endavant el projecte per si mateix.

El director, Francisco Copado, la cap del DEAC en aquell moment, Aina Bibiloni, i jo vàrem valorar la creació d'un equip propi d'educadores a jornada completa, i hi apostàrem. Es varen crear dues places d'auxiliar d'educació i es varen dotar amb fons. Gràcies a la decisió, vàrem poder treballar directament amb els grups que ens visitaven, les escoles, les famílies, els col·lectius en risc d'exclusió social o amb discapacitat. D'aquesta forma, optàvem a més qualitat. Tenint un equip propi i consolidat, podíem oferir també, en l'àmbit quantitatiu, més activitats i experiències a tots els visitants.

Avui, l'equip del Servei d'Educació i Activitats el formam quatre persones, dues de les quals són les companyes Irene Gayà i Antònia Rosa Huguet, especialitzades en Belles Arts i Història de l'Art. Ambdues són elements indispensables en la relació de la Fundació amb el públic. Són generadores d'accions i experiències educatives significatives dins les competències necessàries per viure aquest segle XXI i fan possible el programa

educatiu. A la vegada, als Tallers d'Obra Gràfica de Joan Miró, Joan Oliver treballa, amb mestria, les arts del gravat i la seva estampació, així com la ceràmica, la serigrafia i els projectes de seriació.

El Servei gestiona també un programa d'activitats culturals, un altre de pràctiques i els Premis i Beques Pilar Juncosa i Sotheby's.

El pressupost és un altre element primordial i que pot ajudar a fer una bona feina. El departament disposa d'un pressupost molt limitat per poder produir o col·laborar amb algunes activitats culturals, oferir els cursos dels Tallers d'Obra Gràfica i possibilitar la producció d'algunes activitats educatives.

3. PROGRAMA EDUCATIU I CULTURAL

El nostre programa ha sofert diferents canvis des de la seva aparició. Ha anat actualitzant-se, però mantenint l'essència que es va recollir l'any 1995 a la memòria de la Fundació: "Vol oferir un camí amb les eines necessàries per poder gaudir museísticament de l'art contemporani i entendre'l a través de l'obra de Joan Miró". El missatge és molt ampli, però la nostra estratègia d'intervenció educativa dona resposta als objectius fundacionals.

Pensem que som una eina educativa per entendre el nostre entorn a partir de la multiplicitat de temes que ofereix l'art i de les veus que hi ha al seu voltant, com són les mestres, les educadores, el conjunt d'alumnes, visitants, artistes i creadors. Per tant, som un espai comunitari on es pot construir un aprenentatge plural, mitjançant l'experiència, amb les pràctiques artístiques contemporànies.

Ens basam en els corrents pedagògics contemporanis. Aplicam els principis de la pedagogia crítica per oferir l'emancipació de l'individu, incorporant-hi altres postulats de l'ecofeminisme, el constructivisme i tots aquells corrents o sistemes que serveixin per transformar amb aquestes capacitats que ofereix l'art. Entenem que som un espai viu dins una col·lectivitat on es conjuguen múltiples factors i, per tant, ens deixam contaminar o enriquir dels corrents o les sinergies del nostre entorn.

La Fundació, amb l'equip educatiu, cada any repensa i prepara els diferents programes per oferir el curs següent. Aquest curs escolar 2020-21 ha estat pausat des de la perspectiva pandèmica de la COVID-19. Per aquesta raó, hem reduït el nostre programa d'activitats directes que no podíem oferir per les recomanacions sanitàries i que era impossible convertir en digitals.

El programa educatiu, més vinculat a la producció interna del departament, durant el curs 2020-21

s'ha centrat en la reducció del programa didàctic presencial que oferíem i hem proposat uns projectes, en format digital, que han prioritzat valors més qualitatius, tant en contingut com en les seves possibilitats de treball directe per part dels usuaris. Les visites, dinamitzades i adaptades a cada cicle o etapa educativa, han mutat, amb un gran esforç, i així hem pogut oferir uns serveis mínims als nostres visitants presencials i, alhora, també als qui no es poden desplaçar però sí connectar de forma telemàtica.

Quant a les activitats culturals, destacam les petites col·laboracions amb institucions, com la presentació de *nOu*, de la Cia. Mariantònia Oliver, dins el programa del Festival PalmaDansa de l'Ajuntament de Palma, coincidint amb el seu 30è aniversari com a companyia, i com el concert amb motiu del Dia Internacional dels Museus 2021. Hem ofert un concert amb l'ajut de la Banda Municipal de Música de Palma, que s'ha triangulat amb dos concerts més al Casal Balaguer i un darrer al Casal Solleric.

La finalitat era acostar-nos al barri i poder integrar col·lectius. Per això, vàrem pensar de treballar amb la residència de la Bonanova, els usuaris de la qual ja estaven vacunats i havien viscut un duríssim confinament. Per aquest motiu, volíem que sortissin del centre i poguessin rebre, els primers, aquesta oportunitat.

En tenir l'ocupació completa de l'activitat, vàrem pensar a fer-la créixer. Amb l'ajut de la treballadora social de la residència i del director de la Banda de Música, es va concretar una sessió a la

Fundació on poder comentar el concert, introduir els compositors i poder escoltar-lo prèviament en un format diferent del del dia 18 de maig.

Tres músics varen participar a la sessió amb els residents, els varen fer gaudir de la música i els varen generar múltiples experiències. Aquesta activitat concloué amb un concert de la Banda Municipal a la residència, per fer gaudir a un públic superior de l'experiència en directe.

Destacam al programa les dues darreres beques Pilar Juncosa a un projecte d'educació artística, "Poètiques de la matèria: un salt entre la poesia i la pintura", de Fabiana Vinagre, durant el 2020; i l'inici d'"Esqueixant Miró", d'Anna Berenguer, que es conclou el dia de Sant Joan de 2021 amb una performance col·laborativa, una petita mostra de resultats i una conferència en què es comenten els resultats obtinguts.

4. COVID-19

Com hem avançat, el 2020 hem passat una pandèmia que ha fet que cancel·làssim un gran conjunt d'activitats; per aquest motiu, el 2021 ens hem reinventat per crear-ne de noves. El març de 2020, l'Organització Mundial de la Salut va declarar la COVID-19 pandèmia, i des d'aquest moment es

va configurar un canvi, en el qual encara seguim. Vàrem confinar-nos, tant els visitants com els treballadors de la Fundació. Finalment, hi va haver una obertura de les restriccions i vàrem reobrir la Fundació.

Aquells dies de tensió varen dur, en un primer moment, a deixar els diferents programes de la Fundació en repòs. Vàrem treballar en tasques pròpies del departament, com la memòria anual, i en d'altres de gestió interna. Un cop tot endreçat, vàrem repensar a escala global què havíem de fer. Es varen tractar amb el nostre director, Francisco Copado, les línies proposades i la reconversió dels diferents programes del departament. Aquestes reunions amb el director varen plantejar-nos com tirar endavant el programa i si ho fèiem en digital, mitjançant vídeos; radiant-ho, fent xerrades, o seguint-ne una part de forma presencial. A la vegada, havíem d'incorporar els canvis legislatius i proporcionar els nous protocols per poder desenvolupar la nostra tasca.

Si la cultura i l'educació són un motor de transformació i pensament crític, havíem de poder elaborar els recursos de la Fundació oberts per a tothom, centrar l'energia en petits projectes i oferir l'acompanyament necessari per obtenir la implicació i la immersió del públic assistent. Per aquestes raons, vàrem reduir les activitats presencials que no podíem oferir per les recomanacions sanitàries i que feien impossible la seva conversió al format digital.

Vàrem optar, amb l'ajut de l'equip educatiu, en un curt temps pandèmic, per crear un conjunt de recursos educatius en línia oberts i que fossin visualment agradables i atractius: #Miróenfamília, <<https://miromallorca.com/creacions-miroenfamília/>>. Es varen dissenyar pensant en les famílies i els usuaris que no hi podrien intervenir directament si estaven fent feina o si havien de fer múltiples tasques mentre treballaven en la proposta durant el confinament.

Inicialment, les activitats presencials o els programes anuals es varen reconvertir en projectes digitals, com poden ser el Festival de Videodansa i el Festival de Saxòfon. Finalment, varen mutar en una altra activitat totalment virtual, Miró Música, basada en la música que agradava a Joan Miró.

Els cursos dels Tallers d'Obra Gràfica es varen cancel·lar i es va proposar de convertir-los a un format digital, encara que finalment es va valorar més la importància de compartir les experiències i l'espai als mateixos tallers. Per tant, es varen traslladar a la programació de l'any següent dos dels tres cursos que oferíem. Alhora, amb la intenció de pal·liar algunes de les conseqüències econòmiques d'aquesta pandèmia, s'han ofert els Tallers d'Obra Gràfica de Joan Miró i l'assistència de forma gratuïta a tots els artistes fins a l'estiu de 2021.

4.1. Programa educatiu

Depenent del públic que ens visita, oferim un **programa per a centres educatius**, amb visites i tallers escolars dirigits a educació infantil, primària, secundària, batxillerat, cicles formatius de grau mitjà i superior i educació universitària. Un **programa per a tothom**, on destacam els tallers familiars, contacontes infantils, activitats lúdiques per a públic general; un **programa de formació**, on s'ofereixen seminaris, cicles de conferències i treballs amb el personal docent. Oferim també un **programa social**, amb diferents tallers per a col·lectius amb necessitats educatives específiques.

4.1.1. Programa per a centres educatius

De tot el conjunt de propostes didàctiques del programa per a centres educatius vàrem focalitzar els esforços a oferir “Món Miró”, una visita de gran importància i demanda, ja que recorre les instal·lacions de la Fundació Miró Mallorca i les obres de l'exposició temporal per acostar els alumnes al personatge i a l'obra de Joan Miró. Va dirigit a alumnes de tots els nivells educatius, associacions i entitats socials.

Un cop debatudes les línies proposades i orientada la reconversió dels diferents programes de l'àrea amb el nostre director, Francisco Copado, vàrem tractar-ho al departament i, específicament, amb les meves companyes Irene i Antònia Rosa. Com a conseqüència, es varen crear unes propostes digitals, centrant l'energia en aquests nous projectes i oferint l'acompanyament necessari per obtenir una implicació i la immersió del públic participant.

Els dos nous projectes digitals, més innovadors, varen ser “**La Persiana**” i “**Berenam amb Miró**”.

Ambdós es basen en el procés més que en el resultat. Ens interessa el procés de coneixement en fer l'activitat, en tant què, afavoreixen la flexibilitat en el pensament, la seguretat, l'autonomia i l'auto-suficiència del participant.

“**La Persiana**” és un projecte digital que ofereix una alternativa a les visites presencials i proporciona un espai obert de diàleg, d'acció artística entre la Fundació i el centre educatiu. S'ha concebut com un recurs transversal a tot el currículum escolar i s'ha estructurat a partir de diverses càpsules audiovisuals que plantegen reptes d'accions creatives. Cada càpsula té un plantejament que facilita la reflexió, el diàleg, l'experimentació i un canvi de mirada. Mitjançant propostes concretes, poden prioritzar les capacitats emocionals i suggestives de l'art, a partir de l'experiència, on l'alumnat pot conèixer i valorar temes socials actuals i reflexionar-hi, a través de l'art contemporani, des d'un punt de vista crític i lúdic: <<https://miromallorca.com/activity/la-persiana/>>.

Va dirigit a alumnes d'ESO, batxillerat, cicles formatius i universitat. És un projecte que exigeix molt dels participants i que, fent un procés reflexiu, ens ha mostrat el camí que tindrà el pròxim curs. Serà menys restrictiu, oferint el que vulgui el centre; una càpsula, dues o tres, per poder treballar dins el projecte de manera personalitzada.

“**Berenam amb Miró**” és un altre projecte alternatiu a les visites presencials. Repensant què vol saber o aprendre la gent que hi participa, es va plantejar què podríem demanar a Joan Miró si poguéssim berenar amb ell. Les educadores varen enviar un material per treballar l'artista des de diverses perspectives i durant algunes sessions. Es va proposar rebre una entrevista digital en directe des de l'escola, mentre des d'una de les sales del museu, o dels Tallers de Miró, anaven contestant les preguntes sobre Miró, la seva vida, la seva obra o qualsevol altra curiositat que interessàs el públic. <https://miromallorca.com/activity/berenam-amb-miro/>

Va dirigit a alumnes d'educació infantil, educació primària, educació especial, associacions i entitats socials.

Les meves companyes, en un moment de l'activitat amb alumnes del CEIP Pintor Agustín Riancho.

El resultat ha estat aclaparador: un conjunt de més de 30 grups, on han participat uns 600 estudiants, des de tot Espanya; hem de dir que també es varen rebre peticions de l'estranger, en les quals no vàrem poder treballar.

4.1.2. Programa per a tothom

Del "Programa per a tothom", amb els tallers familiars, vàrem poder fer un únic taller el 2020, i aquest 2021 hem decidit no oferir-ne, però sí aportar "Un jardí de contes", projecte de contacontes als jardins de la Fundació amb el barri i Benestar Social. En aquest cas, també s'integra dins el programa social, perquè col·laboram amb diverses entitats i persones del barri que ofereixen a un públic específic una activitat multicultural on poder enriquir la perspectiva, amb públic infantil o familiar i gent gran que pot contar el conte i, per tant, obtenir un caire transgeneracional que aporta a cada sessió un contacontes diferent. Aquesta darrera vegada també hi va participar Infocovid, entitat que va explicar de manera lúdica la COVID-19.

Al mateix temps, destacam dins el "Programa per a tothom" una activitat lúdica i en format digital que es va treballar en els primers dies del confinament: "**#Miróenfamília: recursos per crear des de casa**".

Aquestes propostes pedagògiques d'educació artística es varen crear pensant en la seva pràctica des de casa. No havien de ser propostes tancades; només un motiu inicial, que podia modificar-se, ampliar-se, qüestionar-se, somiar, i que servia per plasmar tot allò que volguessin. Cada setmana es publicaven dues càpsules al bloc <https://miroma-llorca.com/category/educamiro/> i al web de la Fundació amb una proposta diferent que navegava entre l'univers de Miró i l'art contemporani a partir de l'experimentació artística.

Vàrem demanar, dins aquestes propostes, la col·laboració a diversos guanyadors de la Beca Pilar Juncosa a un Projecte d'Educació Artística, com són Miquel Garcia o Fabiana Vinagre, i alguns hi varen poder participar; però la major part de les 16 càpsules les va configurar l'equip educatiu: un treball que plasmava per què l'art i l'experimentació artística poden ajudar l'usuari i es poden convertir en una finestra oberta a altres mons no pandèmics.

4.1.3. Programa de formació

El programa de formació va oferir de forma digital "Encontres amb el professorat", dirigits al personal docent interessat a treballar amb la Fundació Miró Mallorca i/o amb Joan Miró, des de qualsevol

perspectiva, tant si el centre havia de fer una visita presencial al museu com si estava interessat a fer un projecte o una activitat autònoma al centre mateix.

4.1.4. Programa social

El programa social va rebre els mateixos esforços per no obviar, en temps de dificultats, uns col·lectius tan estimats per la Fundació, i vàrem oferir l'opció de la visita "Món Miró", el projecte "(In)Visibilitats", per poder recórrer l'exposició del museu des d'una perspectiva pràctica i participativa, a través de l'acció i el joc verbal i corporal, al voltant de les invisibilitats i les visibilitats artístiques, personals i socials. "Berenam amb Miró" va ser l'altre projecte que es va oferir dins aquest programa, i es va compartir amb el destinat a centres educatius.

Dins el mateix programa social incloem la proposta "Històries en femení", que és un projecte inclusiu i comunitari, dut a terme amb el suport del Centre Municipal de Serveis Socials de Ponent i de la Fundació. Amb aquesta nova activitat volíem potenciar l'empoderament de la comunitat femenina del barri i ajudar-la a construir un projecte propi. És un projecte del barri i per al barri, encara que obert a tothom, desenvolupat pel mateix col·lectiu que el va promoure. Ha-

viem de presentar un conjunt de documentals i pel·lícules que posen l'espectador davant diferents qüestions socials com la immigració o l'assetjament escolar o *bullying*. Després de cada projecció es fomentava un debat, moderat per una persona especialitzada, que comptava amb la participació del mateix grup promotor del projecte, que animava el públic a opinar i expressar les seves idees. El projecte, ja iniciat, es va haver de cancel·lar pel coronavirus el mes de març de l'any 2020.

4.2. Beca Pilar Juncosa a un projecte d'educació artística

La Fundació Miró Mallorca concedeix aquesta modalitat de beca des de 1993. Els projectes han de promoure i motivar l'acostament d'un sector de públic específic, com professorat, nins, joves, adults, persones grans, discapacitats, etc., a l'art contemporani, i estar relacionats amb el fons documental i artístic de la Fundació o amb qualsevol altre aspecte de la creació contemporània.

Volem destacar les guardonades de l'any 2019 i l'any 2020, com a exemple dels projectes que han anat fent-se a la Fundació.

4.2.1. Poètiques de la matèria

El projecte "Poètiques de la matèria", creat per Fabiana Vinagre, que fou guardonat amb la Beca Pilar Juncosa 2019 a un Projecte d'Educació Artística, s'ha dut a terme durant l'any 2020.

Fabiana va desenvolupar un conjunt de propostes de creació plàstica impulsades per la poesia i l'exploració d'allò sensorial, i basades en la idea de la fusió d'arts practicada pel mateix Miró. Volia dotar el col·lectiu de participants de més autonomia, fer-los sentir i creure que la seva diversitat pot i ha d'aportar aspectes diversos a la nostra societat.

Diferents usuaris, amb diversitats cognitives i funcionals, varen incorporar-se al projecte col·laboratiu. Aquests grups estaven formats pels participants de l'ONCE, que són invidents i persones de baixa visió; usuaris de la UCR de Son Gibert, diagnosticats amb trastorns psicosocials; usuaris de la Fundació Aspace, persones amb paràlisi cerebral, i els cuidadors. En total a les sessions s'ajuntaven una vintena de participants.

Fabiana en un moment de la tercera sessió.

Cada sessió setmanal tenia una durada de dues hores i mitja, en què hi havia visites guiades per la Fundació, exercicis de sensibilització dels sentits i creació plàstica a l'Espai Didàctic. Dins aquell espai es va afavorir el fet de sentir amb el cos i no només amb la ment.

Les dues darreres sessions i la clausura es varen haver de suspendre per la pandèmia. Es va intentar fer-ne una clausura al mes de setembre de manera telemàtica i no va ser possible, perquè dos dels tres grups s'havien clausurat per motius de salut.

A la conclusió de la seva estada, l'artista va incorporar les vulnerabilitats de tots els participants i va convertir-les en una eina per refermar-nos en la diferència; un element que pot aportar moviment, pensament crític i canvis a la societat.

4.2.2. "Esqueixant Miró"

El projecte "Esqueixant Miró", creat per Anna Berenguer, que fou guardonat amb la Beca Pilar Juncosa 2020 a un Projecte d'Educació Artística, s'ha desenvolupat de manera presencial des del 30 de març fins al 16 d'abril de 2021.

Anna va desenvolupar un treball a partir del cos de l'usuari per poder encarnar algunes reflexions de l'artista, agafant com a element vertebrador el concepte d'esqueix. El resultat del procés ha estat un conjunt de peces performatives a partir del treball del cos en relació amb tres eixos diferenciats: l'espai, el temps i l'escolta.

Anna durant un moment en què els participants s'integraven en l'espai.

Els usuaris han estat un grup de joves d'un centre de primera acollida de l'IMAS, d'entre 13 i 17 anys, que han pogut trobar en aquesta experiència artística i col·laborativa un espai de gran llibertat per expressar pensaments, sentiments i emocions a través del silenci i la paraula —els escrits que han recollit al diari personal, a les diferents sessions a la Fundació— i del seu cos.

El projecte conclou el dia de Sant Joan, amb una performance dels participants a la Fundació, i amb una xerrada oberta al públic i una petita mostra on fer-ne visibles els resultats, dins les sales de la Fundació.

4.3. Programa de pràctiques

Tenim un programa en què les necessitats formatives dels estudiants i les funcions educatives de la Fundació es juxtaposen. Ajudam a la formació activa de futurs professionals i promovem l'aprenentatge mitjançant l'experiència en l'àmbit professional de l'art.

Durant l'any 2020 varen demanar de participar-hi quatre persones; dues de provinents del grau d'Educació Social de la UIB, una del grau d'Història de l'Art de la UIB i una altra de l'Acadèmia de Belles Arts de Nàpols. Una d'aquestes va poder començar el programa, que va quedar cancel·lat per la pandèmia.

Els darrers anys hem esperonat els estudiants, i alguns han tengut interès per crear un projecte amb el barri. Un dels projectes, "Arrel-Art", es va fer el juny de 2019, dissenyat i executat per Tomàs Colom i Aina Balle, alumnes en pràctiques del grau d'Educació Social a la Universitat de les Illes Balears. Varen dur a terme, sota tutela del departament, un taller familiar amb un conte sobre la vida itinerant de Joan Miró. Després varen oferir una part més pràctica i col·laborativa, pintant camisetes. El resultat va ser destacat, ja que va afavorir la participació amb la Fundació d'un conjunt de famílies amb nines i nins de 3 a 12 anys que treballen amb Càritas i Benestar Social de Ponent. Els bons resultats de l'activitat han fet que intentem oferir un suport més directe a la pràctica, per continuar treballant amb els interessats, establint la Fundació com a seu de dinamització comunitària.

5. REFLEXIONS

El programa educatiu i cultural que es duu a terme a la Fundació Miró Mallorca té un objectiu primari: la connexió amb el públic. Els resultats mostren que comptam amb un públic fix, amb el qual podem experimentar, aprendre de manera continuada i reformular les noves propostes.

Els participants als projectes s'hi impliquen molt. Per exemple, els usuaris de l'activitat feta amb l'IMAS o els participants de la proposta desenvolupada amb els residents de la Bonanova, que reflexionaren amb els músics. També ho feren els alumnes de les escoles que vàrem rebre al projecte "Berenam amb Miró". Ells havien investigat i ens feren col·laborar activament amb altres departaments de la Fundació per resoldre els dubtes. Per tant, ha resultat molt gratificant, perquè ha estat un treball de cooperació per a tots els participants.

L'educació i el seu mètode d'ensenyament basat en els camps artístics demana una constant actualització, ja que ens hem de formar en manifestacions artístiques i en pedagogia. El resultat és visible; servim per desenvolupar les capacitats i les actituds, els hàbits i els comportaments dels usuaris, alhora que potenciam les seves habilitats i les nostres.

L'educació és una tasca col·lectiva. La Fundació i, específicament, el departament proporcionen processos, instants, trobades, per desenvolupar la part creativa de cada persona i/o col·lectiu. Col·laboram activament en la formació estètica bàsica de l'individu. Fomentam i estimulam l'ús creatiu en l'expressió artística, la reflexió i el pensament crític.

Tenc la convicció que, al llarg dels darrers anys, el fet de formar part d'aquest equip d'educadores mediadores dotat d'uns determinats valors i d'una forma d'entendre l'art, i el fet de treballar de manera qualitativa l'educació artística i creure en el que feim, ha donat sentit a la nostra feina i ha servit per canviar el curs de la vida de molta de gent, ajudant-la a conèixer-se millor, a entendre que hi ha formes de vida molt diferents de la que ens han ensenyat la família, els amics, els mitjans de massa o la mateixa escola, i que totes són possibles i igual de vàlides.

Acceptam que tota persona pot ser estimulada, que cadascú pot seguir la seva afició; pot observar-ho tot, jutjar de manera crítica totes les possibilitats per, finalment, valorar-se un mateix i així poder expressar-se com a persona, desenvolupant tot el seu potencial. En definitiva, entenem l'educació com un camí cap a l'emancipació.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ACASO, M. (2018). *Pedagogías invisibles*. Madrid: Los Libros de la Catarata.
- ACASO, M. (2013). *rEDUvolution. Hacer la revolución en la educación*. Barcelona: Paidós.
- ACASO, M.; MEGÍAS, C. (2017). *Art thinking. Cómo el arte puede transformar la educación*. Barcelona: Paidós.
- ACASO, M.; ELLSWORTH, E. (2011). *El aprendizaje de lo inesperado (conversaciones)*. Madrid: Los Libros de la Catarata.
- AMENGUAL, I. (2015). *A ras de suelo. La educación en museos como encrucijada de discursos, pedagogías, experiencias compartidas y mucho más*. Gijón: Ediciones Trea.
- ARAMBURU, N.; PARRAMON, R.; MESCHÉDE, S.; NAVARRETE, C.; ZECHNER, M.; RODRIGO, J. i equip educatiu d'Es Baluard. (2019). *D'anada i tornada. Projectes i pràctiques col·laboratives des del museu i a través de l'art*. Binissalem: Fundació Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma.
- BRUNER, J. (1999). *La educación, puerta de la cultura*. Madrid: Visor Dis.
- CARY, R. (2011). *Critical art pedagogy: foundations for postmodern art education*. Nova York: Routledge.
- HUERTA, R.; DE LA CALLE, R. (ed.) (2007). *Espacios estimulantes. Museos y educación artística*. València: Universitat de València.
- KEMMIS, S. (1993). *Curriculum: más allá de la teoría de la reproducción*. Madrid: Morata.
- KUPER, A. (2001). *Cultura. La versión de los antropólogos*. Barcelona: Paidós.
- LLULL, R. (1278)[1904]. *Llibre de Amic e Amat*. Mallorca: En la estampa de les Filles de Colomar.
- GARCÉS, M.; GRAHAM, J.; FLORES, V.; FERNÁNDEZ, C.; SOLÉ, J. (2020). *Pedagogies i emancipació*. Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona MACBA i Arcàdia.
- PADRÓ, C. (2004). "La museología crítica como una forma de reflexionar sobre los museos como zonas de conflicto e intercambio". Llorente, J. P. i Almazán, D. (comp.) *Museología crítica y arte contemporáneo* (pàg. 51-70). Saragossa: Prensas Universitarias de Zaragoza.
- RIERA, J. M.; RODRIGO, J. (2005). *Els dissabtes jugam amb Miró*. Palma: Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca.
- WICK, R. (1993). *Pedagogía de la Bauhaus*. Madrid: Alianza Forma.